

อภิปรายผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 มาอภิปราย เพื่อสรุปถึงความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองของกลุ่มตัวอย่าง และเปรียบเทียบความแตกต่างตามตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปรคือ ภูมิภาค สภาพความเป็นเมือง สถานภาพ เพศ ศาสนา และอาชีพหลักของครอบครัว รวมทั้งสรุปถึงระดับความน่าปรารถนาในผลการกระทำต่างๆของคนไทย

ตอนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 19 เมื่อพิจารณาถึงระดับความถูกต้องของพฤติกรรมตนเองจากคะแนนเฉลี่ยของแต่ละพฤติกรรม พบว่า พฤติกรรมตนเองที่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจว่า เป็นพฤติกรรมที่ดี ถูก และควร อย่างมากมีจำนวน 10 พฤติกรรม ได้แก่ การมีความขยันหมั่นเพียร การมีวินัยในตนเอง การรู้ตัวไม่ประมาท การรักษาสุขภาพ การตั้งมาตรฐานของตนเอง การปรับปรุงตนเอง การมีความรู้สึกภาคภูมิใจ การระงับความอยาก การสำรวจตนเอง และการมีความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนพฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ผิด และไม่ควร อย่างมากคือ การดื่มเหล้าอบายมุข สำหรับพฤติกรรมการปรุงแต่งร่างกายและการไม่ควบคุมอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างคิดว่า เป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร รายละเอียดที่สรุปถึงความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเอง ได้แสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ระดับความถูกต้องของพฤติกรรมต่อตนเองตามความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง
ทั้งหมด

พฤติกรรมต่อตนเอง	ระดับความถูกต้องของพฤติกรรมต่อตนเอง
การมีความขยันหมั่นเพียร	
การมีวินัยในตนเอง	
การรู้จักไม่ประมาท	
การรักษาสุขภาพ	
การตั้งมาตรฐานของตนเอง	ดี ถูก และควร อย่างมาก
การปรับปรุงตนเอง	
การมีความรู้สึกภาคภูมิใจ	
การระงับความอยาก	
การสำรวจตนเอง	
การมีความเชื่อมั่นในตนเอง	
การมีความสนใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่	
การมีความรู้สึกกระตือรือร้น	
การให้รางวัลตนเอง	
การปลอบใจตนเอง	ดี ถูก และควร
การมีความรู้สึกผิด	
การลงโทษตนเอง	
การให้สัญญาแก่ตนเอง	
การปรุงแต่งร่างกาย	
การไม่ควบคุมอารมณ์	ทัศนคติไม่ดี
การคุมหงดอบายมุข	ไม่ดี ผิด และไม่ควร อย่างมาก

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะบางประการดังต่อไปนี้

1. นักเรียน ครู และผู้ปกครองให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมด้านการควบคุมตนเองในระดับสูงมาก จึงจะเห็นได้จากการที่พฤติกรรมด้านการควบคุมตนเองถึง 5 พฤติกรรม ถูกจัดให้อยู่ใน 10 พฤติกรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ดี ถูก และควรอย่างมาก กล่าวคือได้แก่ การมีความขยันหมั่นเพียร การมีวินัยในตนเอง การรู้ตัวไม่ประมาท การตั้งมาตรฐานของตนเอง และการระงับความอยาก ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับกับผลการวิจัยของ สุนทรีย์ โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522: 79) ซึ่งพบว่าคนไทยให้ความสำคัญแก่การบังคับตนเอง (บังคับเข้มงวดกับตัวเอง มีความอดทนทุกอย่าง)ในระดับสูง

2. นักเรียน ครู และผู้ปกครองให้ความสำคัญแก่การพัฒนาตนเองเพื่อความสำเร็จในวิถีการทำงาน จึงจะเห็นได้จาก ประการแรก ให้ความสำคัญแก่การปรับปรุงตนเอง การสำรวจตนเอง และการมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในระดับสูงมากเช่นเดียวกับพฤติกรรมด้านการควบคุมตนเอง ประการที่สอง การไม่ยอมรับการกระทำที่เป็นการลุ่มหลงอบายมุข และประการที่สาม การให้ความสำคัญแก่การมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ในระดับที่ไม่สูงนัก ใกล้เคียงกับประเด็นผลการวิจัยของ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523: 112) ได้พบว่าเยาวชนไทยให้ความสำคัญมากขึ้นต่อการมุ่งผลสำเร็จและความสามารถเฉพาะตัว ในอีกด้านหนึ่งก็ลดความสำคัญของความนิยมด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว และการยอมรับการยกย่องและอำนาจในสังคม

โดยสรุป การที่นักเรียน ครู และผู้ปกครองให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมด้านการควบคุมตนเองและด้านการพัฒนาตนเองดังกล่าว จึงนับว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับประเทศไทยของเรา ทั้งนี้เนื่องจากการที่สังคมจะพัฒนาไปได้ก็หรือไม่ก็ บุคคลในสังคมเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก หากบุคคลในสังคมมีความรู้ความเข้าใจที่ดีและเหมาะสม เช่นที่พบในการวิจัยครั้งนี้ ก็ย่อมจะช่วยให้สังคมพัฒนาไปได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตัวแปรอิสระ

ภูมิภาค

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 (ตารางที่ 20 และภาพที่ 1) สามารถสรุปได้ว่า บุคคลในภูมิภาคต่างๆมีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$ ขึ้นไป) เป็นจำนวน 16 พฤติกรรมโดยที่ กลุ่มภาคใต้เป็นกลุ่มที่มี แนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเอง โดยส่วนใหญ่ (ยกเว้นการไม่ควบคุม อารมณ์และการหลอกลวงบยายมุข)* ไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มอื่นๆ กล่าวคือเป็นกลุ่มที่มีความรู้ ความเข้าใจไปในทางบวกมากที่สุด 9 ใน 18 พฤติกรรม ส่วนกลุ่มที่รองลงมาได้แก่ กลุ่ม กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ส่วนกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้ม ของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองด้านบวกไปในทางบวกน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ กล่าวคือ มีความรู้ความเข้าใจไปในทางบวกน้อยกว่ากลุ่มกรุงเทพมหานคร 12 พฤติกรรม น้อยกว่ากลุ่มภาคกลาง 2 พฤติกรรม น้อยกว่ากลุ่มภาคเหนือ 7 พฤติกรรม และน้อยกว่ากลุ่ม ภาคใต้ 11 พฤติกรรม นอกจากนี้กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีความรู้ความเข้าใจต่อการ หลอกลวงบยายมุขไปในทางลบน้อยกว่ากลุ่มกรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ และภาคใต้อีกด้วย สำหรับกลุ่มภาคกลางนั้น มีความรู้ความเข้าใจไปในทางบวกน้อยกว่ากลุ่มกรุงเทพมหานครและ ภาคใต้ เป็นจำนวน 2 และ 7 พฤติกรรมตามลำดับ

อภิปรายผล

การที่บุคคลในภูมิภาคต่างๆมีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$ ขึ้นไป) เป็นจำนวน 16 พฤติกรรม นับว่าสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ซึ่งความแตกต่างนี้สามารถสรุปได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุ ดังต่อไปนี้

* ต่อไปผู้วิจัยจะใช้คำว่า "พฤติกรรมของตนเองด้านบวก" แทนความหมายนี้

1. ความแตกต่างกันในสภาพเศรษฐกิจ

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2523: 8) ใ้พบว่าประชากรในภูมิภาคต่างๆมีสภาพเศรษฐกิจแตกต่างกันมาก กล่าวคือ รายได้หัวเฉลี่ยต่อบุคคลในปีพ.ศ. 2522 ของกรุงเทพมหานครเท่ากับ 30,161 บาท ภาคกลางเท่ากับ 17,655 บาท ภาคเหนือเท่ากับ 8,781 บาท ภาคใต้เท่ากับ 12,603 บาท และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากับ 4,991 บาท โดยที่รายได้หัวเฉลี่ยต่อบุคคลของทั้งประเทศเท่ากับ 12,067 บาท จากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่า ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้หัวเฉลี่ยต่อบุคคลต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นว่าประชาชนในภาคมีความยากจนมากกว่าทุกภาค สภาพความยากจนเช่นนี้ได้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของภูมิภาคด้วย ซึ่งสุเทพ สุนทรเกสัช(2511: 94) ใ้รายงานไว้ว่า ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน(ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)อยู่ในสภาพแร้นแค้นและไม่อยู่ในฐานะที่จะแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนบ้านหรือคนอื่นได้ ความยากจนและความบีบบังคับทางเศรษฐกิจ ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่เกิดความท้อแท้และความลำบากใจที่จะให้ความร่วมมือต่างๆในกิจกรรมทางสังคมที่ชาวบ้านจำเป็นต้องลงเงินหรือวัสดุสิ่งของต่างๆ เช่นเดียวกับ สมชัย รักวิจิตร (อ้างถึงใน รัชนีกร เกรยโธ และคณะ 2523: 33) ก็ได้กล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไว้ว่า ความยากจนทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มองอนาคตของตนเองว่าตกอยู่ในสภาพที่มีคณธ มีแต่ความทุกข์ทรมานนอกอยากแร้นแค้น ฉะนั้นจึงทำให้เห็นได้ว่าสภาพเศรษฐกิจที่ต่างกันของแต่ละภูมิภาค มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการปฏิบัติตนของประชาชนในภูมิภาค ซึ่งก็ไ้สะท้อนให้เห็นในผลการวิจัยครั้งนี้

2. ความแตกต่างกันในสภาพสังคมและวัฒนธรรม

เมื่อพิจารณาดังถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค จะพบว่ามีความแตกต่างกันไป กล่าวคือ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นที่รวมของคนหลายอาชีพ หลายฐานะจำนวนหลายล้านคน แต่มีความสัมพันธ์กันแบบผิวเผิน ไม่แน่นแฟ้น ขาดความใกล้ชิด มุ่งก้าวมุ่งถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่า (ประดิษฐ์ มัชฌิมา 2522: 43-47) นอกจากนี้

นั้นปัญหาในก้านการครองชีวิตที่สูง ก็ไต่ถักกันให้ต่างก้นต่างก้น ทรน มานะ ขวนขวาย และแข่งขันกัน การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างเร่งรีบและกอบโกยผลประโยชน์ที่พึงได้ ทำให้มีค่านิยมทางความความสำเร็จสูง (พินทยา สายทูล 2512: 14)

ส่วนภูมิภาคอื่นนั้น ภาคกลาง เป็นภาคที่ใกล้ชิดกับศูนย์อำนาจปกครองของประเทศ และเป็นภาคที่มีการพัฒนาและแข่งขันระหว่างบุคคลอยู่ในระดับสูง บุคคลจึงต้องคิดถึงความต้องการและความคิดเห็นของตนมากกว่าจะคอยทำตามพรรคพวกหรือคอยฝึกฟังผู้อื่น ภาคเหนือ นั้นผู้คนมีจิตใจโอบอ้อมอารี นิยมความเป็นกันเอง และรักสันติ มีการช่วยเหลือกันในการทำงาน และในการดำรงชีวิตโดยทั่วไป ส่วนภาคใต้ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวย ใ้กระตุ้นให้คนกระตือรือร้น มุ่งแสดงความสามารถและแสวงหาความสำเร็จอย่างแข็งขันมากกว่าภาคอื่นๆ และด้วยการมีความเปลี่ยนแปลงไ้รวดเร็วในแง่ของเศรษฐกิจการค้า ฐานะความเป็นอยู่ของคนอาจเปลี่ยนแปลงไ้รวดเร็ว ถ้าใช้ความสามารถไ้ตรงเป้าหมาย คนภาคใ้จึงมีความกระตือรือร้นสนใจในเรื่องความสามารถและความเป็นตัวของตัวเองมาก ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเสียเปรียบในเรื่องของสภาพทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้คนต้องคืนรนอยู่รอดไปวันหนึ่งๆ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงคือ ลดความมุ่งหวังในชีวิตลง มีความมักน้อย ปล่อยคนให้เพิกเฉลไปกับสิ่งต่างๆ พอใจความสะดวก ความสนุกสนานมากกว่าสิ่งที่เป็นระเบียบจริงจังในชีวิต (ประเสริฐ แยมกลิ่นพูน 2515: 17-20) และไ้ความสำคัญน้อยลงต่อความสามารถและความเป็นอิสระแก่ตัว (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา 2523: 68)

ความแตกต่างกัน ในสภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนในภูมิภาคต่างๆ เหล่านี้ เป็นเงื่อนไขที่ไ้บุคคล ในภูมิภาคต่างๆ มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองแตกต่างกัน จึงจะเห็นไ้จากผลการวิจัยว่า

1) กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองค่อนข้างไปในทางบวกน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มภาคใ้และกรุงเทพฯ นคร ซึ่งจากข้อมูลที่เสนอไปข้างต้นก็ทำให้เข้าใจไ้ว่าที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้มีสภาพที่ยากจนแร้นแค้นมากกว่าทุกภาค ทำให้ขาดความหวัง

ในชีวิต หากความกระตือรือร้น หรือความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในชีวิต ให้ความสำคัญน้อยกว่า การพัฒนาความสามารถ และการมีระเบียบจริงจังในชีวิต ในขณะที่คนในภาคอื่นๆ โดยเฉพาะ ภาคใต้และกรุงเทพมหานคร มีการตื่นรณรงค์กันมากเพื่อความสำเร็จในชีวิตการงาน ดังนั้น จึงเป็นไปได้มากกว่าคนในภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และภาคอื่นๆ ย่อมเห็นความสำคัญและคุณค่า ของพฤติกรรมของตนเอง คำนวณมากกว่าคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในอีกด้านหนึ่ง กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีความรู้ความเข้าใจต่อการดูแลสุขภาพอนามัยไปในทางลับน้อยกว่า กลุ่มภาคเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร

2) กลุ่มภาคใต้ ใต้แสดงให้เห็นว่าเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญอย่างมากที่สุดต่อพฤติกรรมของตนเอง คำนวณ โดยเป็นกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง คำนวณไปในทางบวกมากที่สุด 9 ใน 18 พฤติกรรม ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของประสาร มาลากุล ณ ออยุธยา (2523: 68, 103) ที่ได้พบว่าคนภาคใต้ให้ความสำคัญแก่ความสามารถ และความเป็นอิสระแก่ตัวมากที่สุด และยังคงคาดหวังต่อความสำเร็จในชีวิตการงานมากที่สุดด้วย ส่วนกลุ่มกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จสูง เช่นเดียวกัน ก็เป็นกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง คำนวณไปในทางบวกมากที่สุดรองลงมาจากกลุ่มภาคใต้

3) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุคคลในภูมิภาคต่างๆ จะมีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในพฤติกรรมของตนเองหลายพฤติกรรม แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับความถูกต้องของพฤติกรรม จากคะแนนเหล่านั้นตามเกณฑ์ผู้วิจัยวางไว้ จะพบว่าในหลายพฤติกรรม** กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ จะมีความรู้ความเข้าใจในทางบวกหรือในทางลบอยู่ในระดับเดียวกัน และยังพบว่าบางกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับที่ต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาผลจากการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธีของเชฟเฟต์แล้ว ไม่พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างเช่น ในพฤติกรรมการมีความซื่อสัตย์ซื่อ จะเห็นได้ว่า กลุ่มภาคใต้มีความรู้ความเข้าใจว่าเป็นพฤติกรรมที่ดี ถูก และควรอย่างมากที่สุด (ระดับ +++) ส่วนอีกสี่ภาคที่เหลือมีความรู้ความเข้าใจว่าการมีความ

* ุรายละเอียดยกในบทที่ 2 หน้า 63-64

** ุรายละเอียดยกทั้งหมดในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ระดับความถูกต้องของพฤติกรรมของตนเองตามความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง
จนนกตามภูมิภาค

พฤติกรรมตนเอง	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	ใต้	อีสาน	การเปรียบเทียบ				
	1	2	3	4	5	พหุคูณ				
* การมีความขยันหมั่นเพียร	++	++	++	+++	++	5	2	3	1	4
* การมีวินัยในตนเอง	++	++	++	++	++	5	3	2	1	4
* การรู้จักไม่ประมาท	++	++	++	++	++	5	2	3	1	4
* การรักษาสุขภาพ	++	++	++	++	++	5	2	3	1	4
* การตั้งมาตรฐานของตนเอง	++	++	++	++	++	5	2	3	4	1
* การปรับปรุงตนเอง	++	++	++	++	++	5	2	3	4	1
* การมีความรู้สึกภาคภูมิใจ	++	++	++	++	++	5	2	3	1	4
* การระงับความอยาก	++	++	++	++	++	5	2	3	4	1
* การสำรวจตนเอง	++	++	++	++	+	5	2	3	1	4
* การมีความเชื่อมั่นในตนเอง	++	++	++	++	+	5	2	3	1	4
* การมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่	++	+	+	++	+	5	2	3	1	4
* การมีความรู้สึกสะอาดใจ	++	+	++	++	+	5	2	3	4	1
การให้รางวัลตนเอง	+	+	+	+	+	2	5	3	1	4
การปลดปล่อยตนเอง	+	+	+	+	+	2	5	3	4	1
การมีความรู้สึกผิด	+	+	+	+	+	5	2	3	4	1
การดงโทษตนเอง	+	+	+	+	+	4	5	2	1	3
การให้คุณค่าแก่ตนเอง	+	+	+	+	+	2	4	1	5	3
การปรุงแต่งร่างกาย	0	0	0	0	0	2	4	5	1	3
การไม่ควบคุมอารมณ์	0	0	0	0	0	3	2	5	1	4
* การดูหมองอวดบอขมุข	--	--	--	--	--	1	3	4	2	5

+++ ดี ถูก และควร อย่างมากที่สุด + ดี ถูก และควร 0 ทัศนคติไม่ได้

++ ดี ถูก และควร อย่างมาก -- ไม่ดี ผิด และไม่ควร อย่างมาก

ขยันหมั่นเพียร เป็นพฤติกรรมที่ดี ถูก และควรอย่างมาก (ระดับ ++) แต่เมื่อคุณลงจากการเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธีของ เซฟเฟในของสุดท้ายแล้ว จะเห็นว่ากลุ่มกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ มีคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการมีความขยันหมั่นเพียรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และทั้งสี่กลุ่มนี้ทางก็มีคะแนนเฉลี่ยไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) ซึ่งผู้วิจัยขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่ว่า แม้อำเภอภาคใต้จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีความขยันหมั่นเพียรว่าเป็นพฤติกรรมที่ดี ถูก และควรอย่างมากที่สุด อันเป็นระดับที่สูงกว่าความรู้ความเข้าใจของกลุ่มกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และภาคเหนือก็ตาม แต่ความแตกต่างนี้ปริมาณที่น้อยมากจนถือว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรืออีกนัยหนึ่งคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มภาคใต้อยู่ในส่วนล่างสุดของระดับ +++ ($\bar{X} = 20.13$) ส่วนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และภาคเหนือ อยู่ในส่วนบนสุดของระดับ ($\bar{X} = 19.58, 18.75$ และ 18.86 ตามลำดับ) ในทำนองเดียวกัน แม้อำเภอกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ ++ เหมือนกัน แต่บุคคลในสามกลุ่มแรกต่างก็มีคะแนนเฉลี่ยเป็นบวกมากกว่ากลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นลักษณะทำนองเดียวกันนี้ในพฤติกรรมอื่นๆที่มีเครื่องหมาย * อยู่ข้างหน้า และรวมถึงตารางที่ 31-35 ด้วย

กล่าวโดยสรุป ภูมิภาคที่ต่างกันย่อมมีสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อันเป็นปัจจัยที่กำหนดให้บุคคลในภูมิภาคต่างๆมีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองแตกต่างกันไปด้วย

สภาพความเป็นเมือง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตารางที่ 21 และภาพที่ 2) สามารถสรุปได้ว่า บุคคลในเขตต่างๆคือ กรุงเทพมหานครใน กรุงเทพมหานครนอก อำเภอเมือง และอำเภอชนบท มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$ ขึ้นไป) จำนวน 15 พฤติกรรม โดยที่กลุ่มกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองค่อนข้างมากไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มอื่นๆ (16 ใน 18 พฤติกรรม) ส่วนกลุ่มที่รองลงมาได้แก่ กลุ่มอำเภอเมือง และกรุงเทพมหานครนอก ส่วนกลุ่มอำเภอชนบทเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองค่อนข้างน้อยไปในทางบวกน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ กล่าวคือน้อยกว่ากลุ่มกรุงเทพมหานครในและอำเภอเมือง จำนวน 13 พฤติกรรม น้อยกว่ากลุ่มกรุงเทพมหานครนอก จำนวน 2 พฤติกรรม นอกจากนี้กลุ่มอำเภอชนบทยังเป็นกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจต่อการคุมหลังอบายมุขไปในทางลบน้อยกว่ากลุ่มกรุงเทพมหานครในและอำเภอเมืองอีกด้วย

อภิปรายผล

ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 กล่าวคือได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันในความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเอง ของบุคคลในเขตเมืองและเขตชนบทอย่างชัดเจน โดยจากคะแนนเฉลี่ยและภาพพื้นฐานคะแนน (ตารางที่ 21 และภาพที่ 2) สามารถแยกบุคคลในสี่เขตอย่างคร่าวๆได้ว่า กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มเขตเมืองได้แก่ กลุ่มกรุงเทพมหานครในและอำเภอเมือง อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มเขตอำเภอชนบท ส่วนกลุ่มกรุงเทพมหานครนอก อันเป็นเขตชานเมืองที่มีลักษณะชนบทปะปนอยู่นั้น มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ตรงกลางระหว่างกลุ่มเขตเมืองและกลุ่มเขตชนบท ความแตกต่างในความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมที่เกิดขึ้น มีสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างกันในลักษณะทางเศรษฐกิจและอาชีพ

ลักษณะทางเศรษฐกิจและอาชีพของบุคคลในเขตเมืองและชนบท มีความแตกต่างกันหลายประการด้วยกันคือ

1.1 ในเขตเมือง ประชากรมีอาชีพที่แตกต่างกันมาก เช่น รับราชการ ธุรกิจ การค้า อุตสาหกรรม บริการ เป็นต้น แต่ประชากรที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมจะมีน้อยมาก ส่วนในเขตชนบท ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทางเกษตรกรรมและเป็นทำนองเดียวกันแทบทั้งสิ้น เช่น ภาคใต้ ส่วนมากจะทำสวนยาง ภาคกลางปลูกข้าว เป็นต้น (เชิศจาย เทลาห์ดา 2523: 20) เพราะฉะนั้นประชากรในเขตทั้งสองจึงนับได้ว่ามีการประกอบอาชีพหลักที่ต่างกัน

1.2 นอกจากอาชีพหลักที่ต่างกันแล้ว ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องรายได้อีกด้วย จากสถิติเมื่อปีพ.ศ. 2518 รายได้ต่อคนของเกษตรกรคิดเป็นเพียงร้อยละ 14.2 ของรายได้ต่อคนของชาวเมือง (เชิศจาย เทลาห์ดา 2523: 23) หรืออีกนัยหนึ่งชาวเมืองมีรายได้ต่อคนมากเป็น 7 เท่าของเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีสถิติอีกว่าประชากรที่ยากจนซึ่งมีอยู่เกือบ 1 ใน 3 ของประเทศนั้น ร้อยละ 90 ของจำนวนนี้เป็นประชากรที่อยู่ในเขตชนบท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2523: 9)

ความแตกต่างกันในลักษณะทางเศรษฐกิจและอาชีพนี้ เป็นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลในเขตเมืองและชนบท มีลักษณะทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีทางการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน จึงจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

2. ความแตกต่างกันในลักษณะทางสังคม

2.1 ความสัมพันธ์ของคนในชนบท มีลักษณะที่เรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ (Primary Group) ก็คือมีการติดอกและสัมพันธ์กันแบบส่วนตัวและอย่างกันเอง ทุกคนในหมู่บ้านจะมีความรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี มีลักษณะที่เป็นสังคมไมตรีสัมพันธ์ (มีอูฐวี บุณนาก 2514: 24 อ้างถึง วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2513) ก็คือการพึ่งพาอาศัยกัน เกรงอกเกรงใจช่วยเหลือกัน มีความรักพวกพ้อง เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม สังคมในเมืองผู้คนจะมีการติดอกและคบหาสมาคมกันในแบบทุติยภูมิ (Secondary Group) กล่าวคือ มีลักษณะที่เป็นทางการขาดความใกล้ชิด ความเป็นกันเอง การพบปะติดอกขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ยิ่งกว่าความใกล้ชิดของการตั้งถิ่นฐาน (ประกิจฐ์ มัชฌิมา 2522: 43-47)

2.2 ประชากรและที่อยู่อาศัยของคนในชนบท ไม่แออัดยัดเยียดกันมากเท่าในเขตเมือง ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรมาก นอกจากนั้นในเขตเมืองยังมีปัญหาเรื่อง

การร้องชีพผู้ เป็นแรงผลักดันให้คนในเมืองทองมาะ ขวนขวาย และแข่งขันกัน การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างเร่งรีบและคอยโดยผอประโยชน์ที่พึงได้ ทำให้มีค่านิยมทางความความสำเร็จสูงกว่าความเกรงอกเกรงใจ (พิทยา สายหุ 2512: 14)

3. ความแตกต่างกันในลักษณะทางวัฒนธรรม การศึกษา และความเชื่อต่างๆ

3.1 คนในเขตเมืองและชนบทมีวัฒนธรรม ความเชื่อแตกต่างกันหลายประการ กล่าวคือ ชาวเมืองนิยมนวัตกรรม ชอบรับของแปลกใหม่ ชาวชนบทนิยมยึดมั่นในประเพณีที่มีอยู่ ชาวเมืองนิยมชมชื่นกับการเปลี่ยนแปลง ชาวชนบทพอใจกับการรักษาสภาพเดิมเอาไว้ ชาวเมืองนิยมคนที่ได้ฐานะมาจากความสำเร็จของตน ชาวชนบทถือว่าบุคคลที่มีชาติตระกูลคือยอมมีเกียรติ ชาวเมืองนิยมความกระตือรือร้นว่าเป็นของมีค่า ชาวชนบทนิยมการคอยท่าคอยไปไม่กระตือรือร้น ชาวเมืองเชื่อว่าการกระทำจะต้องส่งผลตามที่ตั้งใจ ชาวชนบทมีความพอใจต่อสภาพที่เป็นอยู่ ชาวเมืองเชื่อถือในสิ่งที่มีเหตุผล ชาวชนบทเชื่อถือโชคกลาง ภูติผีปีศาจ เวทย์มนต์คาถา (ฉลาดชาย รมิตานนท์ 2523: 74, ประดิษฐ์ มัทธินา 2522: 44-48, ไพฑูรย์ เกื้อแก้ว 2513: 182-183, วีระเทพ หาญรงค์ 2514: 113, สัตยา สัตยาวิวัฒน์ 2521: 88) ในงานวิจัยของวิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ และคณะ (Visid Prachuabmoh et al. 1972: 39-43) ก็ได้สนับสนุนว่าชาวเมืองและชาวชนบทมีความเชื่อที่ต่างกัน โดยชาวเมืองมีความคิดที่มีเหตุผลกว่าชนบท กล่าวคือคนในเมืองและในกรุงเทพมหานคร จะมีการทำพิธีเวทย์มนต์คาถาเพื่อช่วยให้ตนเองมีโชคดีน้อยกว่าคนในเขตชนบท และเมื่อถามว่า หากลูกชายหรือลูกสาวมีดวงที่ไม่สมพงษ์กับคู่รัก จะอนุญาตให้แต่งงานกันหรือไม่ คนในเมืองตอบว่าอนุญาตมากกว่าคนในชนบท

3.2 โอกาสในการรับการศึกษา ชาวเมืองจะมีโอกาสได้รับมากกว่าชาวชนบท ทั้งในการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน กล่าวคือชาวชนบทส่วนมากมักจะมีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ชาวเมืองจำนวนมากกว่าได้เรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา นอกจากนี้ชาวชนบทยังอยู่ห่างไกลความเจริญ มีโอกาสได้รับทั้งข่าวสารข้อมูลใหม่น้อยกว่าชาวเมือง สภาพแวดล้อมของชาวเมืองที่ทำให้มีโอกาสด้านการศึกษามากกว่านี้ ยังมีผลทำให้ชาวเมืองมีทัศนคติทางการศึกษาที่ดีกว่าชาวชนบทอีกด้วย

(จรรยา สุวรรณพักต์ 2519: 3, มัญจวีร์ บุญนาค 2514: 91, Barclay 1959: 77) นอกจากนั้นยังมีอิทธิพลต่อลักษณะความใจกว้าง ทั้งเสียมัย และมุ่งความก้าวหน้ากว่า (ประสาร มาลากุล ๗ อัญญา 2523: 78)

จากลักษณะเฉพาะของสังคมในเขตเมืองและเขตชนบทที่มีความแตกต่างกันดังกล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า

1) การที่กลุ่มกรุงเทพฯชั้นในและอำเภอเมือง มีความรู้ความเข้าใจไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มอำเภอชนบท ในพฤติกรรมตนเอง อาทิเช่น การมีความขยันหมั่นเพียร การมีวินัยในตนเอง การรู้ตัวไม่ประมาท การรักษาสภาพ การระงับความอยาก การสำรวจตนเอง การมีความเชื่อมั่นในตนเอง ฯลฯ ก็เนื่องจากว่า สภาพของสังคมในเมืองมีการเน้นความสำเร็จ มีการแข่งขันกันมาก มีความเชื่อกว่าหน้ากว่า ยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากกว่า อีกทั้งมีการศึกษาที่ดีกว่า ชาวชนบทซึ่งถอยการศึกษากว่า ไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งมีความเชื่อที่ตายตัว และมีฐานะที่ยากจน ซึ่งการศึกษาก็ได้พบว่าการที่ชาวชนบทต้องตกอยู่ใต้อิทธิพลของความยากจนเป็นเวลานาน ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งคนจน (The Culture of Poverty) ขึ้น ซึ่งมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้ การขาดโอกาสในการหาประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ไม่มีความรู้ ไม่มี ความสุขใจ ขาดแรงศรัทธา ขาดการมีส่วนร่วมในองค์กร ขาดการบังคับผู้นำตนเอง อันจะส่งผลให้เป็นผู้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (อภุชชัย ทัศนประยูร 2524: 60 อ้างถึง Almanzor 1975) ในทำนองเดียวกัน บุคคลในกรุงเทพฯชั้นในก็มีความรู้ความเข้าใจต่อการปรับปรุงตนเองและการมีความรู้สึกตะอายใจ ไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มกรุงเทพฯชั้นนอก ซึ่งมีลักษณะของชนบทเจือปนอยู่กับลักษณะของสังคมเมือง ลักษณะดังกล่าวนี้ยังทำให้เห็นต่อไปอีกว่า กลุ่มกรุงเทพฯชั้นนอกมีความแตกต่างกับกลุ่มอำเภอชนบท ในประเด็นที่มึความรู้ความเข้าใจต่อการปรับปรุงตนเอง และการตั้งมาตรฐานของตนเอง ไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มอำเภอชนบท

2) การที่กลุ่มอำเภอชนบท มีความรู้ความเข้าใจต่อการดูแลสุขภาพมุขไปในทางลบ น้อยกว่ากลุ่มกรุงเทพฯชั้นในและอำเภอเมือง (ในทึนการดูแลสุขภาพมุขก็คือ การเล่นการพนันและการดื่มสุราเมรัย) ก็กัังเป็นเพราะเนื่องจากการที่มีการศึกษาที่ถอยกว่า ทำให้รับรู้ถึงผลเสียของการกระทำดังกล่าวไม่ชัดเจนเท่ากัับคนในเมือง นอกจากนั้นยังอาจเป็นเพราะวาทะเ

เสรีธุรกิจของชาวชนบทที่มีความยากจนข้นแค้น ยองไม่เห็นอนาคตที่สดใส ทำให้ชาวชนบทฝากความหวังไว้กับการเสี่ยงโชค และการค้ำสุราก็คือเป็นทางออกที่ช่วยบรรเทาความทุกข์ในชีวิต

3) อย่างไรก็ตามมีสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับ ชาวชนบทที่มีความรู้ความเข้าใจต่อการมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ไปในทางบวกน้อยกว่าชาวเมือง ทั้งๆที่โดยความเห็นของนักสังคมวิทยาหลายท่านต่างก็เห็นว่า ชาวชนบทนั้นมีนิสัยที่ยอมรับสภาพของตนเอง มีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ (ประคิษฐ์ มัชฌิมา 2522: 44-48, ไพฑูริย์ เครือแก้ว 2513: 182-183, วีระเพศ หาดุดรงก์ 2514: 113, สัจญา สัจญาวิวัฒน์ 2521: 38) ในประเด็นนี้ผู้วิจัยไม่สามารถให้คำตอบได้อย่างแน่นอนลงไป นอกจากจะมีการศึกษาวิจัยในประเด็นนี้กันอย่างลึกซึ้งต่อไป ในชั้นผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานเพียงประการเดียวว่า อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางความรู้ความเข้าใจ ความคิด และค่านิยมเกี่ยวกับการมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ของคนในชนบท อันเนื่องมาจากการที่ชาวชนบทต้องประสบกับความยากจนข้นแค้น ความขาดแคลนในสิ่งต่างๆไม่ว่าจะเป็นปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งความถ้อยกว่าชาวเมือง ในด้านการศึกษาและโอกาสในการได้ฐานะของคน ทำให้ชาวชนบทมีความยินดีพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนน้อยกว่าเดิม แนวโน้มนี้เห็นได้จากผลการวิจัยของสุนทรี่ โคมิน และสนธิ สมัครการ 2522: 94) ซึ่งพบว่าชาวเมืองและชาวชนบทมีค่านิยมเกี่ยวกับความสันโดษและความมัธยัสถ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

กล่าวโดยสรุป ความแตกต่างกันในด้านลักษณะทางเศรษฐกิจ อาชีพ ลักษณะทางสังคม และลักษณะทางวัฒนธรรม การศึกษา ความเชื่อ โภคินอิทธิพลรวมกันในการกำหนดคิให้บุคคลในเขตกรุงเทพมหานครใน กรุงเทพมหานคร นอก อำเภอเมือง และอำเภอชนบท มีความแตกต่างกันในความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง โดยที่กลุ่มกรุงเทพมหานครใน และอำเภอเมืองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองด้านบวกไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มอำเภอชนบท และในพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยในเขตเมืองก็มีความรู้ความเข้าใจไปในทางลบมากกว่าคนในเขตชนบทเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามทุกกลุ่มก็มีทิศทางของความรู้ความเข้าใจมุ่งไปในแนวเดียวกัน เพียงแต่มีระดับความมาก-น้อยของการให้คุณค่าแตกต่างกันเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 31 ระดับความถูกต้องของพฤติกรรมตนเองตามความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามสภาพความเป็นเมือง

พฤติกรรมตนเอง	กทม. ชั้นใน 1	กทม. ชั้นนอก 2	อ. เมือง 3	อ.ชนบท 4	การเปรียบเทียบ พหุคูณ
* การมีความขยันหมั่นเพียร	+++	++	++	++	<u>4 2 3 1</u>
* การมีวินัยในตนเอง	++	++	++	++	<u>4 2 3 1</u>
* การรู้ตัวไม่ประมาท	++	++	++	++	<u>4 2 3 1</u>
* การรักษาสุขภาพ	++	++	++	++	<u>4 2 3 1</u>
* การตั้งมาตรฐานของตนเอง	++	++	++	++	<u>4 3 2 1</u>
* การปรับปรุงตนเอง	++	++	++	++	<u>4 2 3 1</u>
การมีความรู้ดีภาคภูมิใจ	++	++	++	++	<u>4 2 3 1</u>
* การระงับความอยาก	++	++	++	++	<u>4 2 3 1</u>
* การสำรวจตนเอง	++	++	++	++	<u>4 2 3 1</u>
* การมีความเชื่อมั่นในตนเอง	++	++	++	+	<u>4 2 3 1</u>
* การมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่	++	++	++	+	<u>4 2 3 1</u>
* การมีความรู้ดีละเอียดใจ	++	+	++	+	<u>4 2 3 1</u>
การให้รางวัลตนเอง	+	+	+	+	<u>4 3 1 2</u>
* การปลดปล่อยตนเอง	+	+	+	+	<u>4 2 3 1</u>
* การมีความรู้ดีถึกคิด	+	+	+	+	<u>4 2 3 1</u>
การดงโทษตนเอง	+	+	+	+	<u>4 2 3 1</u>
การให้คุณค่าแก่ตนเอง	+	+	+	+	<u>4 2 3 1</u>
การปรับปรุงแต่งร่างกาย	0	0	0	0	<u>4 2 3 1</u>
การไม่ควบคุมอารมณ์	0	0	0	0	<u>3 1 4 2</u>
* การลุ่มหลงอบายมุข	--	--	--	--	<u>1 3 2 4</u>

+++ ดี ถูก และควร อย่างมากที่สุด

++ ดี ถูก และควร อย่างมาก

+ ดี ถูก และควร 0 tactics ไม่ได้

-- ไม่ดี ผิด และไม่ควร อย่างมาก

สถานภาพ

จากผลการวิจัยในบทที่ 3 (ตารางที่ 22 และภาพที่ 3) สรุปได้ว่า บุคคลในสถานภาพต่างๆ ได้แก่ นักเรียนป.6 นักเรียนม.3 นักเรียนม.ศ.5 ครู และผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$ ขึ้นไป) จำนวน 19 พฤติกรรม โดยที่นักเรียนม.ศ.5 มีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองค่อนข้างมาก ไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มอื่นๆ (มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 10 ใน 18 พฤติกรรม) ส่วนกลุ่มที่รองลงมาได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนม.3 ส่วนนักเรียนป.6 เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองค่อนข้างน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ กล่าวคือ น้อยกว่านักเรียนม.3 ผู้ปกครอง และครู จำนวน 14 พฤติกรรม และน้อยกว่านักเรียนม.ศ.5 จำนวน 16 พฤติกรรม นอกจากนี้นักเรียนป.6 ยังมีความรู้ความเข้าใจต่อการไม่ควบคุมอารมณ์ และการคุมหลังอบายมุข ไปในทางลบน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ด้วย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระด้านสถานภาพของบุคคล มีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมของบุคคลอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 และอาจจัดกลุ่มของสถานภาพได้อย่างคร่าวๆว่า นักเรียนม.ศ.5 และครู เป็นกลุ่มหนึ่ง ผู้ปกครองและนักเรียนม.3 กลุ่มหนึ่ง และนักเรียนป.6 เป็นกลุ่มสุดท้าย (ดูภาพที่ 3 ประกอบ) อย่างไรก็ตามการจัดกลุ่มดังกล่าวนี้ มิได้หมายความว่าแต่ละกลุ่มจะแบ่งแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด แต่หากมีความคาบเกี่ยวสัมพันธ์กันอยู่ไม่น้อย ความแตกต่างกันในความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองนี้ สามารถสรุปได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการดังต่อไปนี้

1. ระดับการศึกษา

บุคคลในแต่ละสถานภาพทั้ง 5 กลุ่มมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันกล่าวคือ นักเรียนป.6 อยู่ในระดับประถมศึกษา นักเรียนม.3 อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนม.ศ.5 อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนครูและผู้ปกครองนั้น จากข้อมูลที่ยูวีวิจัยได้สำรวจมา (ดูรายละเอียดภาคผนวก ค.) พบว่าครู ร้อยละ 95.5 มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาคืออย่างน้อย

มีวุฒิอนุปริญาขึ้นไป ส่วนผู้ปกครองนั้นส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ กล่าวคือ ร้อยละ 40.4 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 32.1 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีเพียงร้อยละ 25.5 ที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา การที่บุคคลในแต่ละสถานภาพมีระดับการศึกษาต่างกัน มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้คือ

ประการแรก ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาหรือความสามารถทางสมอง ผู้ที่มีการศึกษาค่ากว่ามักจะมีความสามารถในการคิด การจำแนก การประเมิน และการไตร่ตรองใช้เหตุผลน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง และกระบวนการทางปัญญาดังกล่าวก็มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้จริยธรรมด้วย

ประการที่สอง การได้รับการศึกษาที่มากกว่า (ซึ่งหมายถึงระยะเวลาที่ยาวนานกว่าด้วย) ในสถานการศึกษาย่อมทำให้บุคคลได้เรียนรู้จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบ และบรรทัดฐานของสังคม อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากกว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย ทั้งนี้เพราะสถานการศึกษาเป็นสถานสำคัญที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบต่างๆของสังคมให้แก่สมาชิกของสังคม การศึกษาจะสอนให้รู้จักความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ผิดกับสิ่งที่ถูก ด้วยการปลูกฝังความสำนึกลงในตัวของบุคคล ซึ่งจะทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัยตามเกณฑ์ของสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2523: 164)

ประการที่สาม การที่ได้รับการศึกษาสูงนั้น ย่อมเกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาหาความรู้ และการมุ่งพัฒนาความสามารถของตนเอง (ประสาร มาลากุล ณ อัญญา 2523: 68) หรืออีกนัยหนึ่งคนที่ได้รับการศึกษาสูงกว่า มักมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มุ่งที่จะสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเอง ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการปรับปรุง สร้างเสริมลักษณะที่ดีแก่ตนเองอยู่เสมอ

ทั้งสามประการที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นอิทธิพลของการศึกษา ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ก็ได้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนป.6 นักเรียนม.3 และผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองด้านบวก ไปในทางบวกน้อยกว่านักเรียนม.5 และครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในประเด็นของพฤติกรรมตนเองด้านบวก นักเรียนป.6 จะมีความรู้ความเข้าใจไปในทางบวกน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ และในพฤติกรรมการคุมหลงอบายมุข นักเรียนป.6

ก็มีความรู้ความเข้าใจไปในทางลบน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ เช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนป.6 ยังมีวุฒิภาวะทางปัญญาและความชำนาญทางจริยธรรมต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ และหากพิจารณาอย่างลึกซึ้งต่อไปแล้ว นักเรียนป.6 นั้นยังมีระดับอายุต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ อีกด้วย คือมีอายุอยู่ในช่วง 10-13 ปี (ดูรายละเอียดภาคผนวก ค.) ซึ่งระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาจะมีอิทธิพลร่วมกันด้วย

ในทำนองเดียวกันกับนักเรียนป.6 ก็จะพบว่า ผู้ปกครอง นักเรียนม.3 และม.๕.5 มีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดหมายมุ่งไปในทางลบน้อยกว่าครู หรือนักเรียนม.3 มีความรู้ความเข้าใจต่อการมีความรู้ลึกซึ้ง การมีความรู้ลึกละเอียด และการรักษาสุขภาพ ไปในทางบวกน้อยกว่านักเรียนม.๕.5 ทั้งนี้โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่าระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองของบุคคล

2. ระดับอายุหรือวัยของบุคคล

ความแตกต่างกันในระดับอายุหรือวัยของบุคคลนี้ มีผลทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันตามมาอีกหลายประการคือ

ประการแรก มีผลต่อวุฒิภาวะทางปัญญา ในกรณีที่เปรียบเทียบกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เด็กจะมีความสามารถในการคิด ใช้เหตุผลทางนามธรรม (abstract thinking) ต่ำกว่าผู้ใหญ่ ไม่สามารถคิดได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งเท่ากับผู้ใหญ่

ประการที่สอง วัยที่ต่างกันทำให้บุคคลมีประสบการณ์ การเรียนรู้ทางสังคมแตกต่างกันทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือผู้ที่สูงวัยกว่าย่อมได้พบเห็น ได้ยิน ได้อ่าน ซึ่งต่างจากกว่าผู้ที่อ่อนวัยกว่า และสิ่งที่บุคคลแต่ละวัยได้เรียนรู้ ก็มีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพด้วย ดังเช่น สมัยก่อนสังคมมีบรรทัดฐานหรือก่านิยมว่าการคุมกำเนิดเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ แต่ในระบอบต่อมาอาจจะยอมรับมากขึ้น อันเนื่องมาจากปัญหาทางประชากรและเศรษฐกิจ ฉะนั้นมาตรฐานทางจริยธรรมจึงมีการเปลี่ยนแปลงจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง (Mussen, Conger & Kagan 1969: 699-700)

ประการที่สาม วัยที่ต่างกันย่อมมีลักษณะทางบุคลิกภาพและอารมณ์ที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าวัยเด็กย่อมมีลักษณะทางบุคลิกภาพและอารมณ์ที่ต่างจากวัยรุ่น หรือวัยรุ่นย่อมแตกต่างจากผู้ใหญ่

รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะวัย จะไม่ขอก้าวไว้อีก ที่นี้ เพราะจะเป็นการเกินเอี่ยมมากเกินไป

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานภาพแล้ว พบว่านักเรียนป.6 มีจำนวนถึงร้อยละ 95.9 ที่มีอายุระหว่าง 10-13 ปี อันเป็นวัยเด็กนักเรียนม.3 ส่วนใหญ่คือร้อยละ 93.7 มีอายุระหว่าง 14-16 ปีหรือวัยรุ่นตอนต้น นักเรียนม.ศ.5 ร้อยละ 95.1 มีอายุระหว่าง 17-19 ปี หรือวัยรุ่นตอนปลาย สำหรับครู ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาวมากกว่าวัยชรา คือร้อยละ 15.2 มีอายุ 20-25 ปี และร้อยละ 51.7 มีอายุ 26-35 ปี ส่วนผู้ปกครอง ร้อยละ 68.7 มีอายุ 36 ปีขึ้นไป คือเป็นคนในวัยกลางคนและคนวัยชราเป็นส่วนมาก

จากข้อมูลทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า

1) การที่นักเรียนป.6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองน้อยกว่ากลุ่มอื่นนั้น จึงเป็นเพราะว่าเป็นกลุ่มที่มีวัยอ่อนที่สุด(และมีระดับการศึกษาต่ำที่สุดด้วย) จึงทำให้ให้นักเรียนป.6 มีวุฒิภาวะทางปัญญา ประสิทธิภาพการเรียนรู้ทางสังคมน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ เช่นเดียวกับกรณีของนักเรียนม.3 ที่มีวัยถัดมาจากนักเรียนป.6 ก็มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆแล้วนักเรียนป.6 สำหรับผู้ปกครองนั้นแม้ว่าจะเป็นกลุ่มที่มีวัยแก่ที่สุด แต่ก็มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับนักเรียนม.3 ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าในกรณีนี้จะต้องพิจารณาถึงระดับการศึกษาของกลุ่มผู้ปกครองประกอบด้วย กล่าวคือผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ไม่สูงนัก จึงอาจจะทำให้เกิดความกึก ความเชื่อในเรื่องต่างๆไม่ก้าวหน้าเท่ากับนักเรียนม.ศ.5 หรือครู ที่เป็นคนในวัยหนุ่มสาวและมีการศึกษาสูงกว่า

2) ในกรณีของนักเรียนม.ศ.5 ซึ่งแสดงแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มอื่นนั้น สามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนม.ศ.5 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยรุ่นตอนปลาย อันเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะทางปัญญาอยู่ในขั้นสมบูรณ์ มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง มีประสิทธิภาพการเรียนรู้ทางสังคมมากพอสมควร และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะทางบุคลิกภาพและอารมณ์ของคนในวัยนี้ จะพบว่า เป็นวัยที่อยู่ในระยะของการสร้างอุดมคติและปรัชญาชีวิต ตลอดจนมุ่งหวังที่จะทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวมมาก

กว่าวัยอื่นๆ (ประมวล คึกกิ้นสัน 2520: 136, ประสาร มาลากุล ๓ อยุธยา 2523: 65, McCandless & Evans 1973: 374-376) งานวิจัยหลายชิ้นได้สนับสนุนความคิดดังกล่าว (วัฑฒิตอง อุประวธรณ 2509, ฉมบูรณ ภาคยาชิน 2519, Schuler & Thamavit 1958) ลักษณะดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากการที่คนในวัยนี้ ให้ความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวและเมื่อพบว่าสังคมมีปัญหา ก็มีความมุ่งหวังต้องการให้สภาพดังกล่าวดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจากการศึกษาของประสาร มาลากุล ๓ อยุธยา (2523: 100) ก็พบว่าเยาวชนส่วนมากไม่พอใจต่อสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน และคาดหวังให้มีการแก้ปัญหาพื้นฐานที่สำคัญ ลักษณะของการมีอุดมคติเพื่อส่วนรวมนี้ จึงน่าจะทำให้นักเรียนม.๕ มีความมุ่งหวังว่าบุคคลในสังคม ควรจะมีการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดี ที่ถูก ที่ควร เพื่อเป็นการแก้ไขสภาพสังคมให้ดีขึ้น นอกจากการมีอุดมคติเพื่อส่วนรวมแล้ว คนในวัยนี้ยังมีกานิยมความสามารรถ การแสดงออก และการพัฒนาความสามารถของตนเองสูง (ประสาร มาลากุล ๓ อยุธยา 2523: 66) จึงทำให้เห็นความสำคัญของผู้ที่กิจกรรมของตนเอง คำนวณสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

3) ในกรณีของครู ก็สามารถกล่าวได้ในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ครูโดยส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งมีความต้องการที่จะทำตามอุดมคติที่ตนตั้งใจไว้ มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงสภาพต่างๆ ให้ดีขึ้น นอกจากนั้นครูยังถูกคาดหวังจากสังคมให้บทบาทในกรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์อีกด้วย ดังนั้นครูจึงได้รับการอบรมและฝึกให้เป็นบุคคลที่ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ไม่ว่าจะสอนหรือดับหลังก็ตาม แม้ว่าครูจะเป็นมนุษย์ปุถุชนก็ตาม มีความโกรธ ความโศก และความหลง แต่อาชีพครูก็จะต้องพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งชั่วร้ายทั้งหลาย เหล่านี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ อาทิเช่น การประพฤติผิดในทางประเวณีสุภาพ การก่อกวนรังแก การมั่วสุมเล่นการพนัน เหล่านี้ เป็นต้น (นพพร พานิชสุข 2523: 103) ความเป็นครูที่ค่อนข้างหนักและยี่มนั้นในทศวรรษธรรมต่างๆก็กล่าวข้างต้น จึงน่าจะมีอิทธิพลไม่มากนักน้อยที่ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับนักเรียนม.๕ แต่อย่างไรก็ตาม นักเรียนม.๕ ก็มีความแตกต่างจากครูในประเด็นการคุมทองอบายมุข กล่าวคือ นักเรียนม.๕ มีความรู้ความเข้าใจต่อการคุมทองอบายมุขไปในทางลบน้อยกว่าครู ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่านักเรียนม.๕ มีความอ่อนเยาว์กว่าครู ทั้งยังได้รับอิทธิพล

จากกลุ่มเพื่อนให้ทดลองกระทำสิ่งใหม่ๆ หรือเป็นระยะแห่งการทดลองบทบาท
(สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2523: 196) เป็นการเตรียมพร้อมในการก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ต่อไป เพราะ
ฉะนั้นนักเรียนม.ศ.5จึงอาจเห็นว่าอายุขัยทั้งหลาย เป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ตนเองน่าที่จะได้เรียนรู้
ไว้ก็ได้

โดยสรุป สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างมีความผูกพันกับปัจจัยอื่นๆ เช่น ระดับการศึกษา
ระดับอายุ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ก็มีอิทธิพลร่วมกันทำให้นักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้น ครู และ
ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองที่แตกต่างกัน ถึงที่
ไต่มาทั้งหมดข้างต้น สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระดับความถูกต้องของพฤติกรรมค่อ
ตนเองของกลุ่มต่างๆ ได้แนบโดยละเอียดในตารางที่ 32

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 ระดับความถูกต้องของพฤติกรรมของตนเองตามความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามสถานการณ์ภาพ

พฤติกรรมตนเอง	นร.ป.6 1	นร.ม.3 2	นร.ม.5 3	ครู 4	ผู้ปกครอง 5	การเปรียบเทียบ พหุคูณ
* การมีความรับผิดชอบเต็มเปี่ยม	++	++	+++	+++	++	1 5 2 3 4
* การมีวินัยในตนเอง	++	++	++	++	++	1 5 2 4 3
* การรู้ตัวไม่ประมาท	++	++	++	++	++	1 5 4 2 3
* การรักษาสุขภาพ	+	++	++	++	++	1 2 5 4 3
* การตั้งมาตรฐานของตนเอง	+	++	++	++	++	1 2 5 3 4
* การปรับปรุงตนเอง	+	++	++	++	++	1 2 5 3 4
* การมีความรู้สึกภาคภูมิใจ	++	++	++	++	++	1 4 5 2 3
การระงับความอยาก	+	++	++	++	++	1 2 5 4 3
การสำรวจตนเอง	+	++	++	++	++	1 5 2 3 4
การมีความเชื่อมั่นในตนเอง	+	++	++	++	++	1 2 5 4 3
* การมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่	+	+	++	++	++	1 2 5 3 4
* การมีความรู้สึกกระหายใจ	+	+	++	++	++	1 2 5 3 4
การให้รางวัลตนเอง	+	+	+	+	+	1 4 2 3 5
* การปลดปล่อยตนเอง	+	+	+	+	+	1 5 2 4 3
* การมีความรู้สึกนึก	+	+	+	+	+	1 5 2 4 3
* การคงโทษตนเอง	0	+	+	+	+	1 4 5 2 3
* การให้ลูกตักตนเอง	0	+	+	+	+	1 5 4 2 3
* การปรุงแต่งร่างกาย	0	0	0	0	0	2 3 1 5 4
* การไม่ควบคุมอารมณ์	0	0	0	0	0	4 3 5 2 1
* การดูหมองอวดมุข	--	--	--	--	--	4 2 5 3 1

+++ ดี ถูก และควร อย่างมากที่สุด

++ ดี ถูก และควร อย่างมาก

+ ดี ถูก และควร 0 ทัศนคติไม่ได้

-- ไม่ดี ผิด และไม่ควร อย่างมาก

เพศ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตารางที่ 23 และภาพที่ 4) สรุปได้ว่า เพศชายและเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$ ขึ้นไป) จำนวน 10 พฤติกรรม กล่าวคือ เพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจไปในทางบวกมากกว่าเพศชาย ในพฤติกรรมต่อไปนี้เป็นคือ การมีความขยันหมั่นเพียร การมีวินัยในตนเอง การรู้ตัวไม่ประมาณ การปรับปรุงตนเอง การระงับความอยาก การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และการมีความรู้สึกละเอียดใจ รวม 8 พฤติกรรม ส่วนเพศชายมีความรู้ความเข้าใจต่อการให้คุณค่าแก่ตนเองไปในทางบวกมากกว่าเพศหญิง และในด้านการคุมหลออบายมุข เพศชายมีความรู้ความเข้าใจไปในทางลบน้อยกว่าเพศหญิง ผลการวิจัยดังกล่าวจึงนับว่าสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 4

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยที่พบว่า เพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจไปในทางบวกมากกว่าเพศชาย ในพฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง การรู้ตัวไม่ประมาณ การระงับความอยาก การมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และการมีความรู้สึกละเอียดใจ น่าจะมีสาเหตุเนื่องมาจากว่าเพศหญิงได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีลักษณะดังกล่าวอยู่มาก นับตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งหากจะย้อนกลับไปมองคุณลักษณะวัฒนธรรมของไทย อันเป็นโครงสร้างชั้นบนที่ครอบงำความคิดของบุคคลในสังคมไว้ ก็พบว่าสังคมไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมมาจากอินเดียและจีนมาโดยตลอด ในวัฒนธรรมอินเดียและจีนนั้น เพศหญิงมีสถานภาพที่ต่ำกว่าเพศชายมาก ดังจะเห็นจากมโนธรรมศาสตร์ของอินเดียที่กล่าวถึงเพศหญิงไว้ว่า "เมื่อเยาว์บิดาเป็นผู้คุ้มครองรักษา เมื่อเป็นใหญ่เป็นหน้าของสามี และเมื่อแก่เฒ่าเป็นหน้าของบุตรชาย" (สังข์ พิธินทัย 2513: 7) ส่วนจีนก็มีความเชื่อว่า "การใ้บุตรหญิงถือวาทาตุน ยังมีบุตรหญิงมากถือวาทาครอบวันั้นเคราะห์ร้าย" (พระยาอนุমানราชชน 2509: 87) ส่วนในสังคมไทยเองก็มีคติที่ยึดถือกันมาโดยตลอดว่าเพศชายเป็นผู้นำในครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ดังคำพังเพยที่ว่า "ชายเป็นข้างเท้าหน้า หญิงเป็นข้างเท้าหลัง" ซึ่งจากการวิจัยก็ได้พบว่า ในหมู่นักตะวันออกนั้น ภรรยา มักยอมให้สามีมีอิทธิพลเหนือกว่า (มาฆะ ชิตะสังคะ 2522: 13 อ้างถึง Centers 1971)

โดยสรุปสังคมไทยจึงมีกานินยามว่า เหนียงนั้นเป็นคนที่อ่อนแอ เป็นผู้มีใจจวนเร เป็นผู้ที่ไม่มีเหตุผล เป็นผู้ที่ไม่สามารถจะได้รับความเป็นอิสระ และเป็นผู้ที่คงมีผู้ชายคุมกันตลอดเวลา (มัดติกา วัชรานทร 2516: 51) เมื่อสังคมไทยมีความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับเพศหญิงเช่นนี้ มาแต่โบราณกาล เพศหญิงจึงได้รับการยอมรับเพียงดูเน้นหนักไปในด้านกิริยามารยาท ให้ความสำคัญส่วนในทุกประการ การเป็น เหนียง นิ่งนอน จะถูกดูถูกตามกาลละเทศะ ไม่เกะกะ คึงคัง ไม่พูดมาก ถ้าไม่กวรพูดไม่ควรออกความเห็น ถ้าไม่กวรกระทำ มีให้กิดอะไรยุ่งยาก โดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ชู้สาว จะต้องรักษานวลสงวนตัว ภูมิใจในศักดิ์ศรีของความบริสุทธิ์ มีความอับอายท้อใจที่ซัดประเนติ (สถาสตร์แห่งชาติ 2519: 27) ในด้านการทำงานก็จะให้ทำงานอยู่กับบ้าน ประเภทเย็บปักถักร้อย ทำอาหาร หรือประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ อันเป็นงานที่ไม่ต้องใช้พละกำลัง จากความเชื่อและการปฏิบัติของสังคมที่มีต่อเพศหญิงจึงกล่าวข้างต้น จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจต่อการกระทำทั้ง 5 ด้านไปในทางบวกมากกว่าเพศชาย

2. อย่างไรก็ตามก็เป็นที่น่าสนใจที่ พฤติกรรมด้านการมีความขยันหมั่นเพียร การมีความเชื่อมั่นในตนเอง และการปรับปรุงตนเอง เพศหญิงเป็นฝ่ายที่มีความรู้ความเข้าใจไปในทางบวกมากกว่าเพศชาย ซึ่งนับว่ามีความขัดแย้งกับความเชื่อเดิมๆที่ว่า เพศหญิงเป็นคนที่เชื่อว่าตนมีความสามารถ ความเป็นตัวของตัวเอง มีความมีเหตุผลน้อยกว่าเพศชาย (Kimmel 1974: 156, Weitz 1977: 109) และมีแรงจูงใจไปด้มกตข้นน้อยกว่าเพศชายด้วย (Lips 1978: 177, Weitz 1977: 109) ผลการวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับความเชื่อเดิมดังกล่าวข้างต้น สามารถสันนิษฐานได้ว่าเบื่องมาจากสภาพปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นในหลายๆด้าน อาทิเช่น สังคมเปิดโอกาสให้เพศหญิงได้มีบทบาทมากขึ้น ทั้งในด้านการศึกษาและการทำงาน การศึกษารับรู้ข่าวสารต่างๆทำได้ง่ายและกว้างขวางมากขึ้น และมองถึงภาวะเศรษฐกิจที่มีลักษณะที่นับบริคิใหม่กคคหัง เพศชายและหญิง ต้องช่วยกันทำงานเพื่อหาเงินเลี้ยงชีพและครอบครัว สาเหตุต่างๆเหล่านี้จึงทำให้เพศหญิงต้องมีการพึ่งตนเองมากขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และมีการปรับปรุงตนเองมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากข้อมูลทีสถาสตร์แห่งชาติ(2519: 215)ได้เสนอออกมา ก็ได้สะท้อน

ให้เห็นว่า เพศหญิงส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับการที่ผู้หญิงจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่พึ่งแก่ตนเองได้ ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่า หญิงไทยในปัจจุบันมีความสำคัญในความสำเร็จของพฤติกรรมทั้งสามด้านเป็นอย่างมาก

3. สำหรับพฤติกรรมการคุมหของชายมุข ดังเช่น การกินสุรา การสูบบุหรี่ การเล่นการพนัน เที่ยวกลางคืนหรือการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงโสเภณีนั้น เป็นสิ่งที่เพศชายมีการประพฤติปฏิบัติมากกว่าเพศหญิงอยู่แล้ว และในสังคมของผู้ชายบางแห่งก็ยังคงมีความเชื่ออีกกว่าพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่เพศชายจำเป็นต้องเรียนรู้และปฏิบัติให้เป็น มิฉะนั้นจะไม่ไร้อิทธิพล "ถูกผู้ชาย" นอกจากนี้สังคมไทยโดยส่วนรวมก็ไม่ให้ความยอมรับหากสตรีจะปฏิบัติเช่นนั้นบ้าง เพราะถือว่าไม่ใช่คุณสมบัติของสตรีที่สังคมตั้งที่โลกเข้ามาแล้ว เพราะฉะนั้นเพศชายจึงมีความรู้ความเข้าใจต่อการคุมหของชายมุขไม่ในทางลบน้อยกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารรอสสาร วรกีจ (2523) และงานวิจัยของไรท์และคอกซ์ (Wright & Cox 1967, 1970) แต่อย่างไรก็ตามทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างก็มีความรู้ความเข้าใจสอดคล้องกันว่าการคุมหของชายมุขเป็นสิ่งที่ผิด และไม่ควรอย่างมาก เช่นเดียวกัน (ดูตารางที่ 33)

4. เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมจากลักษณะเด่นของทั้งสองกลุ่ม จะเห็นได้ว่าเพศหญิงมีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองด้านบวก ไปในทางบวกมากกว่าเพศชาย และในพฤติกรรมการคุมหของชายมุข เพศหญิงก็มีความรู้ความเข้าใจไปในทางลบมากกว่าเพศชายด้วย ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับผลงานวิจัยหลายๆชิ้นที่เคยเสนอไปในบทที่ 1 โดยงานวิจัยเหล่านี้มีแนวโน้มที่แสดงว่าเพศหญิงเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญแก่พฤติกรรมของตนเอง (ในค่านบวก) มากกว่าเพศชาย

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับระดับความถูกต้องของพฤติกรรมตนเอง ตามความรู้ความเข้าใจของเพศชายและเพศหญิง ได้แสดงไว้ในตารางที่ 33 แล้ว

ตารางที่ 33 ระดับความถูกต้องของพฤติกรรมตนเองตามความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามเพศ

พฤติกรรมตนเอง	1 ชาย	2 หญิง	F
* การมีความขยันหมั่นเพียร	++	++	2 > 1
* การมีวินัยในตนเอง	++	++	2 > 1
* การรู้ตัวไม่ประมาณ	++	++	2 > 1
การรักษาสุขภาพ	++	++	-
การตั้งมาตรฐานของตนเอง	++	++	-
* การปรับปรุงตนเอง	++	++	2 > 1
การมีความรู้ดีภาคภูมิใจ	++	++	-
* การระงับความอยากร	++	++	2 > 1
การสำรวจตนเอง	++	++	-
* การมีความเชื่อมั่นในตนเอง	++	++	2 > 1
การมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่	+	++	2 > 1
การมีความรู้สึกกระหายใจ	+	++	2 > 1
การให้รางวัลตนเอง	+	+	-
การพอใจตนเอง	+	+	-
การมีความรู้สึกผิด	+	+	-
การดงโทษตนเอง	+	+	-
* การให้คุณค่าแก่ตนเอง	+	+	1 > 2
การปรุงแต่งร่างกาย	0	0	-
การไม่ควบคุมอารมณ์	0	0	-
การคุมหงดอบายมุข	--	--	1 > 2

++ คือ ถูก และควรอย่างมาก

+ คือ ถูก และควร

0 ถัดสินไม่ได้

-- ไม่ใช่ ผิด และไม่ควรมาก

ศาสนา

จากผลการวิจัยในบทที่ 3 (ตารางที่ 24 และภาพที่ 5) สรุปได้ว่า บุคคลผู้นับถือศาสนาต่างๆ มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเพียงพฤติกรรมเดียว ($p < .01$) กล่าวคือ ชาวพุทธและชาวมุสลิมมีความรู้ความเข้าใจต่อการมีพื่อใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ไปในทางบวกมากกว่าชาวคริสต์ ($p < .05$)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนับว่าโดยส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยข้อที่ 5 มีเพียงพฤติกรรมเดียว เท่านั้นที่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้สาเหตุที่บุคคลผู้นับถือศาสนาทั้งสามมีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเอง โดยส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญนั้น น่าจะเนื่องมาจากการที่ทั้งสามศาสนาต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน กล่าวคือต้องการจะสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี มีคุณธรรม ไม่ประพฤตินั้นเป็นที่เสียหายทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น จึงทำให้หลักปฏิบัติของแต่ละศาสนาโดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกัน คือให้ประกอบกรรมดี ละเว้นความชั่ว (พุทธทาสภิกขุ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์: 165-166)

ส่วนการที่ชาวพุทธและชาวมุสลิมมีความรู้ความเข้าใจต่อการมีความพื่อใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไปในทางบวกมากกว่าชาวคริสต์นั้น สามารถอธิบายได้ว่ามีสาเหตุเนื่องมาจากความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกันในประเด็นนี้ กล่าวคือ ในด้านความเชื่อของชาวพุทธนั้น มีความเชื่อในเรื่องของ "กรรม" เชื่อว่ากรรมเป็นสิ่งที่มิอำนาจบันดาลให้ทั้งคุณและโทษแก่ผู้กระทำ ผู้กระทำแต่จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว ชาวพุทธเชื่อว่าความโชคร้ายหรือความโชคร้ายในปัจจุบันเป็นผลมาจากกรรมเก่าในชาติปางก่อนและเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ ความเชื่อเช่นนี้ทำให้ชาวพุทธชอบปฏิบัติตนประณบนุ่ ชำคความกระตือรือร้น อยู่ไปวันหนึ่งๆมีความพื่อใจในสิ่งที่มิอยู่แล้ว

(นิรมล เตะะปดิท 2522: 41) ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (อ้างถึงใน นิรมล เตะะปดิท 2522: 42) ก็ยอมรับว่า "ด้วยอิทธิพลนี้ (กรรม) สังคมไทยจึงมีความคั่นร่นแต่น้อย และชกะเดียวกันก็มีความเบียดเบียนกันแต่น้อยด้วย"

ส่วนชาวมุสลิมนั้นก็มีความเชื่อที่คล้ายคลึงกับชาวพุทธ ศาสนาอิสลามมีความเชื่อว่ามีอัลลอฮ์ (พระเจ้า) ทรงเป็นผู้กำหนดผลการกระทำของมนุษย์ (พิเชษฐกุล กาลามเกษตร์ 2524: 292)

ชาวมุสลิมมีความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเองในปัจจุบัน เพราะมุสลิมเหล่านั้นเชื่อว่า ปลายทางที่ดีกว่าเป็นการประหลาดจากอัลลอฮ์ ขอมรับทุกสิ่งทุกอย่างที่อัลลอฮ์ประทานให้ ทั้งความสุขและความทุกข์ (คอลมนรวิจ บากา 2523: 200, ฤทธิโย ตันเทียกูปต์ 2523: 133-140)

ในขณะที่ทั้งชาวพุทธและชาวมุสลิมมีความเชื่อถึงกล่าว ชาวคริสต์กลับไม่มีความเชื่อเช่นนั้น ชาวคริสต์มีระยะเวลาอันสั้นเพราะยุคปัจจุบันเท่านั้นในการประกอบคุณความดี ชาวคริสต์จึงเน้นการการกระทำคุณความดีในปัจจุบัน "เพราะว่าพระเจ้าจะทรงประทานรางวัลให้กับทุกคนในสิ่งที่เขากระทำ" (นิรมล เถอะปนิถ 2522: 42-43) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างนี้ จึงทำให้ชาวพุทธและชาวมุสลิมมีความรู้ความเข้าใจต่อการมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ไม่ในทางบวกมากกว่าชาวคริสต์ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ของคณนรวิจ บากา (2523) และฤทธิโย ตันเทียกูปต์ (2523) ด้วย สำหรับระดับความถูกต้องของพฤติกรรมการความรู้ความเข้าใจของกลุ่มนี้สามารถได้แสดงไว้ในตารางที่ 34

ศูนย์วิจัยและการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 34 ระดับความถูกต้องของพฤติกรรมตนเองตามความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามภาคนา

พฤติกรรมตนเอง	พุทธ 1	อิสลาม 2	คริสต์ 3	การเปรียบเทียบ ทั้งหมด
การมีความขยันหมั่นเพียร	++	++	++	<u>3 2 1</u>
การมีวินัยในตนเอง	++	++	++	<u>3 1 2</u>
การรู้ตัวไม่เหมาะสม	++	++	++	<u>3 1 2</u>
การรักษาสุขภาพ	++	++	++	<u>3 2 1</u>
การตั้งมาตรฐานของตนเอง	++	++	++	<u>3 1 2</u>
การปรับปรุงตนเอง	++	++	++	<u>3 1 2</u>
การมีความรู้ดีภาคภูมิใจ	++	++	++	<u>3 1 2</u>
การระงับความอยาก	++	++	++	<u>1 3 2</u>
การสำรวจตนเอง	++	++	++	<u>3 1 2</u>
* การมีความเชื่อมั่นในตนเอง	++	++	+	<u>3 2 1</u>
* การมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่	+	++	+	<u>3 1 2</u>
การมีความรู้สึกละเอียดใจ	+	+	+	<u>2 3 1</u>
การให้รางวัลตนเอง	+	+	+	<u>3 1 2</u>
การปลอบใจตนเอง	+	+	+	<u>3 1 2</u>
การมีความรู้สึกผิด	+	+	+	<u>1 2 3</u>
การลงโทษตนเอง	+	+	+	<u>1 3 2</u>
* การให้อภัยแก่ตนเอง	+	+	0	<u>3 1 2</u>
การปรุงแต่งร่างกาย	0	0	0	<u>3 1 2</u>
การไม่ควบคุมอารมณ์	0	0	0	<u>1 2 3</u>
การลุ่มหลงอบายมุข	--	--	--	<u>2 1 3</u>

++ ดี ถูก และควร อย่างมาก

+ ดี ถูก และควร

0 ตักสินไม่ได้

-- ไม่ดี ผิด และไม่ควรถูก อย่างมาก

อาชีพหลักของครอบครัว

จากผลการวิจัยในบทที่ 3 (ตารางที่ 25 และภาพที่ 6) สรุปได้ว่า บุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพต่างๆ มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$ และ $p < .001$) จำนวน 14 พฤติกรรม โดยที่กลุ่มบุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการ มีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองด้านบวก ไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มอื่นๆ (มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 17 ใน 18 พฤติกรรม) ส่วนกลุ่มที่รองลงมาได้แก่ กลุ่มบุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพธุรกิจการค้า และลูกจ้างเอกชน สำหรับบุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพผู้ใช้แรงงาน มีแนวโน้มของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองด้านบวกน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ กล่าวคือน้อยกว่ากลุ่มรับราชการ จำนวน 11 พฤติกรรม และน้อยกว่ากลุ่มธุรกิจการค้า จำนวน 5 พฤติกรรม นอกจากนี้กลุ่มผู้ใช้แรงงานยังมีความรู้ความเข้าใจต่อการคุมครองหมายมุขและการไม่ควบคุมอารมณ์ ไปในทางลบน้อยกว่ากลุ่มรับราชการด้วย

อภิปรายผล

ความแตกต่างกันในความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองของบุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพต่างๆ ดังที่พบในการวิจัยครั้งนี้ จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยวิจัยข้อที่ 6 จึงสามารถอธิบายได้ว่า เนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างกันในลักษณะของอาชีพ

อาชีพหลักของครอบครัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีลักษณะ รูปแบบ และสิ่งแวดล้อมของการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงในหลักใหญ่ๆ เท่านั้น ดังนี้

1.1 อาชีพรับราชการ บุคคลที่มีอาชีพนี้โดยส่วนใหญ่จะมีความรู้ได้รับการศึกษา มาบ้างพอสมควร การทำงานมีหลักประกันและความมั่นคงในชีวิต แต่ก็ต้องอยู่ในระเบียบวินัย หรือกรอบของข้าราชการอย่างเคร่งครัด จะต้องมีความเชื่อฟัง เคารพผู้บังคับบัญชา

1.2 อาชีพผู้ใช้แรงงาน ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงชาวนาชาวไร่ และกรรมกร มีลักษณะการทำงานที่ต้องอาศัยแรงงานทางกายเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของชาวนาชาวไร่ก็ต้องมีการทำงานอยู่ที่กลางแจ้ง ตากแดด ตากลม และต้องอาศัยธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ชาวนา

ชาวไร่ส่วนใหญ่จึงมีฐานะยากจน มีการศึกษากำ ส่วนกรรมกรก็มีลักษณะการทำงานหาเงินเลี้ยงชีพไปวันหนึ่งๆ มีฐานะยากจนและขาดหลักประกันในชีวิต หากอยู่ในเมืองมักอาศัยอยู่ในเขตชุมชนแออัด (Slum Area)

1.3 อาชีพธุรกิจการค้า เป็นอาชีพที่มีความเป็นอิสระ แต่ต้องมีการต่อสู้แข่งขันกับผู้อื่นเป็นอย่างมาก จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์อยู่เสมอ อาชีพนี้จึงเน้นค่านิยมด้านความสำเร็จ ความร่ำรวย และความขยันหมั่นเพียร โดยส่วนมากมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับกลางขึ้นไป

1.4 อาชีพลูกจ้างเอกชน มีความแตกต่างจากอาชีพรับราชการในแง่ที่มีความมั่นคงในการทำงานน้อยกว่า แต่มีความเป็นอิสระ ตลอดจนตัวในการทำงานมากกว่าข้าราชการ

การที่บุคคลมีอาชีพแตกต่างกันนั้น ย่อมทำให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ซึ่งจะหล่อหลอมให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจหรือความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกันไป และหากบุคคลนั้นเป็นบิดามารดาหรือผู้ปกครองในครอบครัว ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกในครอบครัวด้วย จึงสันนิษฐานได้ว่าลักษณะของอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมที่ต่างกัน ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

2. ความแตกต่างกันในฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีอาชีพต่างๆ

ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง ระเบียบฐานะของครอบครัวที่วัดได้จากระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบุคคลในครอบครัว ซึ่งจากการศึกษาจำนวนมากได้พบว่า ความแตกต่างด้านฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว มีผลทำให้ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความแตกต่างกัน (เบญจมาศ ภูทธิพันธ์ 2515: 25) ซึ่งจะไปกำหนดให้บุคคลที่มาจากครอบครัวแต่ละระดับมีบุคลิกภาพ ความเชื่อ และค่านิยมที่แตกต่างกันอีกทอดหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้แม้จะมีข้อมูลเฉพาะอาชีพหลักของครอบครัว แต่ก็สามารถอนุมาน (Deduction) ได้ว่า อาชีพทั้งสี่ประเภทมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจต่างระดับกัน กล่าวคืออาชีพผู้ไร่แรงงานนั้น โดยทั่วไปมีระดับการศึกษาและรายได้ต่ำ (กองแก้ว สุวรรณประกร 2516: 118-119, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2523: 7) ส่วนอาชีพรับราชการ ธุรกิจการค้า และลูกจ้างเอกชนนั้น อาจนับได้ว่าส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาและรายได้สูงกว่าอาชีพผู้ไร่แรงงาน หรือมีฐานะทางสังคมและ

เพศชุกิจิอยู่ในระดับกลางและสูงมากกว่าระดับต่ำ

ความแตกต่างกันในฐานะทางสังคมและเพศชุกิจิดังกล่าว ได้มีอิทธิพลต่อลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยจากการศึกษาหลายชิ้นได้พบว่า ครอบครัวระดับต่ำมีการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นให้เด็กมีความเคารพเชื่อฟัง หรือถืออำนาจของผู้ปกครองเป็นหลัก มุ่งหวังให้ทำตามกฎเกณฑ์ภายนอก มีการลงโทษทางกายรุนแรงและบ่อยครั้ง ในขณะที่ครอบครัวระดับกลางจะเน้นให้เด็กมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้มีการควบคุมตนเอง ให้ช่วยเหลือตนเอง มีการใช้เหตุผลให้ความยอมรับ ความรักและความอบอุ่นแก่เด็ก ไม่นิยมการลงโทษทางกายอย่างรุนแรง (จรรยาสุวรรณทัต 2524: 11, กวงเค็อน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก 2524: 98, Secord & Backman 1964: 561-570) นอกจากนี้ครอบครัวระดับกลางยังมีความเชื่อว่าบุคคลสามารถจัดการกับโชคชะตาของตนได้ ยอมเสียสละปัจจุบันเพื่อรางวัลในอนาคต มีความเชื่อในตัวบุคคลมากกว่าความผูกพันกับกลุ่ม และมีระดับความทะเยอทะยานสำหรับบุตรสูงกว่าผู้ปกครองระดับต่ำ (Secord & Backman 1964: 568-570)

ผลจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าว ได้ทำให้บุคคลจากครอบครัวแต่ละระดับมีความแตกต่างกัน 2 ประการคือ

ประการแรก เกี่ยวกับบุคลิกภาพ บุคคลจากครอบครัวระดับต่ำจะมีลักษณะที่ก้าวร้าวสูงกว่า ประสบความสำเร็จน้อยกว่า เป็นตัวของตัวเองน้อยกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับกลาง (เบญจมาศ ภูทธิพันธุ์ 2515: 20 อ้างถึง Philip 1963, Secord & Backman 1964: 565-570)

ประการที่สอง เกี่ยวกับความเชื่อและค่านิยม โดยที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงและประสบความสำเร็จในกิจการ มักเป็นผู้ที่เชื่อในอำนาจการควบคุมตนเอง (Internal Locus of Control) คือเชื่อในการใช้ความสามารถและความพยายามของตนเอง ควบคุมวิถีชีวิตของตนเองได้ แต่ผู้มีการศึกษาน้อยและประกอบอาชีพระดับต่ำ มักเชื่อในอำนาจควบคุมตนจากภายนอก (External Locus of Control) คือเห็นว่าวิถีชีวิตและความสำเร็จของตนนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม คนอื่น หรือโชคดวงชะตามากกว่าตนเอง (Panelli 1977: 45-52)

ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่าฐานะทางสังคมและเพศชุกิจิ มีอิทธิพลทำให้บุคคลมี

ลักษณะบุคลิกภาพ ความเชื่อ และค่านิยมที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยหนึ่งร่วมกับความแตกต่างด้าน ลักษณะอาชีพ ทำให้บุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพต่างๆ มีความรู้ความเข้าใจต่างกัน จึงจะทำให้เห็นถึงต่อไปนี้

1) การที่บุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพผู้ใช้แรงงาน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ พฤติกรรมของตนเองค่อนข้างน้อย ไปในทางน้อยกว่าบุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการ และธุรกิจการค้า เป็นจำนวน 11 และ 5 พฤติกรรมตามลำดับนั้น เนื่องจากบุคคลจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน อยู่ในสถานะที่ยากจน ขาดหลักประกันความมั่นคงในชีวิต กอปรกับผลจากการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้บุคลิกภาพและความเชื่อมีลักษณะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ยึดถือโชคชะตา และมีแรงจูงใจใฝ่ล้มเหลวสูง ในขณะที่ยุคคลจากครอบครัวรับราชการจะถูกบิคาบารคา หรือผู้ปกครองอบรมให้เป็นคนที่มีระเบียบวินัย มีการควบคุมตนเอง และมุ่งความสำเร็จในชีวิต ส่วนบุคคลจากครอบครัวธุรกิจการค้า นั้น ก็อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต้องต่อสู้แข่งขันกับผู้อื่น ต้องมีความขยันหมั่นเพียร เพื่อความร่ำรวยและความสำเร็จในชีวิต สภาพการณต่างๆ ที่หล่อหลอมบุคคลในครอบครัวต่างอาชีพ จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกันไป

2) ผลจากการที่ต้องอยู่ในระเบียบวินัยของข้าราชการ ยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน อีกในกรณีที่พบว่า บุคคลจากครอบครัวรับราชการมีความรู้ความเข้าใจต่อการคุมครองหมายมุ่งไปในการอบมากกว่าบุคคลจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน ธุรกิจการค้า และถูกจ้างเอกชน และในด้านการไม่ควบคุมอารมณ์ก็มีความรู้ความเข้าใจไปในการอบมากกว่าบุคคลจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน ทั้งสองประเด็นนี้ทำให้บุคคลจากครอบครัวรับราชการมีลักษณะที่โดดเด่นต่างจากกลุ่มอื่นๆ มากที่สุด

3) การที่บุคคลจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน มีความรู้ความเข้าใจต่อการคุมครองหมายมุ่งและการไม่ควบคุมอารมณ์ ไปในทางน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ก็น่าจะแสดงให้เห็นถึงสภาพทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลกลุ่มนี้ได้ว่า มีความรู้สึกมั่นคง มีความหวังในชีวิตน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ

4) เป็นที่น่าสังเกตอยู่ประการหนึ่งว่าบุคคลจากครอบครัวรับราชการ มีความรู้ความเข้าใจต่อการมีพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไปในทางมากกว่าบุคคลจากครอบครัวผู้ใช้แรงงาน

ซึ่งขัดแย้งกับความเห็นเดิมๆของนักสังคมวิทยาที่กล่าวถึงเกณฑ์กร ธรรมเนียม ในลักษณะที่มีที่ ความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และงานวิจัยของประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523: 82)ก็พบ ผลทำนองเห็นว่า กลุ่มที่มีความรักการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและประกอบอาชีพระดับต่ำ จะมีค่านิยมในเรื่อง ความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ สูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาและอาชีพสูงกว่า การที่ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีความขัดแย้งกับความคิดดั้งเดิมเช่นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นเหตุผลดังต่อไปนี้คือ บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการจะมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิต การทำงานมีหลักประกัน เช่น เมื่อ เกษียณก็ได้เงินบำนาญ เมื่อเจ็บป่วยก็เบิกการรักษาพยาบาลได้ เป็นต้น สภาพความเป็นอยู่ และการทำงานที่มีความมั่นคง เช่นนี้ อาจทำให้บุคคลจากครอบครัวรับราชการมีความพอใจใน สภาพปัจจุบันของตนเอง ซึ่งต่างกับบุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพผู้ใช้แรงงานที่ขาดหลักประกัน ความมั่นคงใดๆในชีวิต อีกทั้งยังตกอยู่ในสภาวะที่ยากจน ในส่วนของธวานาธาวโรก็ต้องพึ่งพา ติ่น้ำอากาศที่ไม่มีความแน่นอน สภาพเช่นนี้จึงอาจทำให้ไม่มีความพอใจในสภาวะที่เป็นอยู่ของ ตนก็เป็นได้

กล่าวโดยสรุป ทิวแปรค่าอาชีพหลักของครอบครัวได้มีผลต่อความรู้ความเข้าใจทาง จริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมตนเองของบุคคล อันเนื่องมาจากอาชีพแต่ละประเภทมีลักษณะ การทำงานและสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน จึงจะหล่อหลอมให้มีความรู้ความเข้าใจที่ต่างกันไปด้วย นอกจากนี้อาชีพของครอบครัวยังมีผลต่อลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะกำหนดลักษณะบุคลิกภาพ และความเชื่อของสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับระดับความถูกต้อง ของพฤติกรรมตามความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แสดงไว้ในตารางที่ 35

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 ระดับความถูกต้องของพฤติกรรมของตนเองตามความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามอาชีพหลักของครอบครัว

พฤติกรรมตนเอง	รับราชการ 1	ผู้ใจแรงงาน 2	ธุรกิจ 3	ลูกจ้างเอกชน 4	การเปรียบเทียบ เหตุผล
* การมีความขยันหมั่นเพียร	++	++	+-	++	<u>2 4 3 1</u>
* การมีวินัยในตนเอง	++	++	++	++	<u>2 4 3 1</u>
* การรู้ตัวไม่ประมาณ	++	++	++	++	<u>2 4 3 1</u>
* การรักษาสุขภาพ	++	++	++	++	<u>2 4 3 1</u>
* การตั้งมาตรฐานของตนเอง	++	++	++	++	<u>2 4 3 1</u>
* การปรับปรุงตนเอง	++	++	+-	++	<u>2 4 3 1</u>
การมีความรู้สึกภาคภูมิใจ	++	++	+-	++	<u>2 3 4 1</u>
* การระงับความอยาก	++	++	++	++	<u>2 3 4 1</u>
การสำรวจตนเอง	++	++	++	++	<u>2 4 3 1</u>
การมีความเชื่อมั่นในตนเอง	++	+	++	++	<u>2 4 3 1</u>
* การมีความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่	++	+	+	+	<u>2 4 3 1</u>
* การมีความรู้สึกกระหายใจ	++	+	+	+	<u>2 4 3 1</u>
การให้รางวัลตนเอง	+	+	+	+	<u>2 4 3 1</u>
การปลดปล่อยตนเอง	+	+	+	+	<u>2 4 3 1</u>
การมีความรู้สึกผิด	+	+	+	+	<u>4 2 3 1</u>
การลงโทษตนเอง	+	+	+	+	<u>4 1 2 3</u>
* การให้คุณค่าแก่ตนเอง	+	+	+	0	<u>4 2 3 1</u>
การปรุงแต่งร่างกาย	0	0	0	0	<u>3 2 4 1</u>
* การไม่ควบคุมอารมณ์	-0	-0	0	-0	<u>1 3 4 2</u>
* การดูหมองอบายมุข	--	--	--	--	<u>1 3 4 2</u>

++ ดี ถูก และควร อย่างมาก

0 ถัดคืนไม่ได้

+ ดี ถูก และควร

-- ไม่ดี ผิด และไม่ควร อย่างมาก

ตอนที่ 3 ความปรารถนาต่อผลการกระทำต่างๆของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

จากตารางที่ 28 ซึ่งแสดงคะแนนเฉลี่ยของผลการกระทำต่างๆ เรียงลำดับจากค่าสูงสุดถึงค่าต่ำสุด พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความปรารถนาต่อผลการกระทำต่างๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ

- อันดับ 1 ความดำริ่ใจในชีวิตการทำงาน
- อันดับ 2 ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- อันดับ 3 ความเป็นผลดีต่อสังคม
- อันดับ 4 ความสุขสบายใจ
- อันดับ 5 ความเป็นที่รักใคร่ชื่นชมของผู้อื่น
- อันดับ 6 ความรู้สึกมีค่านาภาคภูมิใจในตนเอง
- อันดับ 7 ความยังมีในทรัพย์สินเงินทอง

การจัดอันดับข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบกันภายในผลการกระทำทั้ง 7 ลักษณะ ใดๆก็ตามต่อผลการกระทำทั้งหมดนี้ เป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างมีความปรารถนาในระดับสูงทั้งสิ้น ผลการวิจัยส่วนนี้มีความแตกต่างกับผลการวิจัยของ สุนทรีย์ โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522) ซึ่งศึกษาการานิยมของคนไทย จำนวน 2,469 คนจากกลุ่มอายุ อาชีพ และภูมิลำเนาต่างๆ โดยการให้จัดลำดับความสำคัญของการานิยม และพบว่า ในคาบิยมจุดหมายปลายทาง จำนวน 20 การานิยม กลุ่มตัวอย่างจัดอันดับดังนี้

- อันดับ 1 ความมั่นคงของชาติ (ความเจริญก้าวหน้า มั่นคง และปลอดภัยจากการบุกรุก)
- อันดับ 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง (รักในเกียรติ ศักดิ์ศรี และค่าของตน)
- อันดับ 4 ความดำริ่ใจในชีวิต (ความพอใจที่ใ้ทำงานที่ตนชอบใ้สำริ่ใจ)
- อันดับ 9 ความสงบสุขทางใจ (สุขใจ พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่และเป็นอยู่ สบายใจและมีจิตใจสงบ)
- อันดับ 17 การใ้ได้รับความยกย่องในสังคม (มีชื่อเสียง มีเกียรติ เป็นที่ชื่นชมยกย่องนับถือนในสังคม)

อันดับ 20 ความมีเงินทองวัตถุ (การมีฐานะร่ำรวย มีทรัพย์สินบริวารมากมาย
ซึ่งได้มาด้วยอำนาจเงิน)

นอกจากนี้ยังแตกต่างกับผลการวิจัยของ ประสาร มาลากุล ๓ อุษยา (2523)
ที่ศึกษากำนิยมของเยาวชนไทย อันได้แก่ นักเรียน ม.๓ ม.๕ และนิสิตนักศึกษา จำนวน
3,000 คนทั่วประเทศ และพบว่าเยาวชนไทยให้ความสำคัญแก่ค่านิยมเรื่องความมั่นคงปลอดภัย
เป็นระเบียบและอนุรักษ์นิยม ไว้เป็นอันดับ 1 ในจำนวน 9 อันดับ ความสามารถและความเป็น
อิสระแก่ตัว ซึ่งมีความหมายถึงความกล้าและความภาคภูมิใจในตนเอง เยาวชนไทยจัดไว้
เป็นอันดับ 3 รางวัดและสิ่งตอบแทนเชิงวัตถุ จัดไว้เป็นอันดับ 6 ส่วนการยอมรับยกย่องและ
อำนาจในสังคม อยู่อันดับ 8 หรืออันดับรองสุดท้าย

ความแตกต่างกันในผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีสาเหตุอยู่ 2 ประการ
ดังต่อไปนี้

ประการแรก เนื่องจากวิธีการวิจัยที่แตกต่างกัน การศึกษาของสุนทร โกมิน
และสนิท สัมภกร (2522) และประสาร มาลากุล ๓ อุษยา (2523) นั้น ค่านิยมที่เสนอ
ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ เป็นค่านิยมที่มีข้อความทางบวกเพียงด้านเดียวเท่านั้น ไม่มีข้อความทาง
ลบเลย นอกจากนี้ วิธีการวิจัยของสุนทร โกมิน ได้ใช้วิธีให้กลุ่มตัวอย่างจัดอันดับ (Ranking)
ความสำคัญของค่านิยมแต่ละข้อ ส่วนในงานของประสาร มาลากุล นั้น ได้สร้างข้อกระทง
เกี่ยวกับค่านิยม โดยมีลักษณะเป็นมาตรลิเกิร์ต (Likert Scale) จำนวน 96 ข้อให้กลุ่ม
ตัวอย่างเลือกตอบตามน้ำหนัก 5 อันดับ จากน้อยที่เดียวถึงมากที่สุดที่เดียว จากนั้นได้ใช้วิธีการ
วิเคราะห์ตัวประกอบ เพื่อจำแนกลักษณะค่านิยมโดยใช้วิธีแบบ Principle Factor with
Interaction และใช้ Varimax Rotation ในการหมุนแกนหาค่าน้ำหนักตัวประกอบ
(Factor Loadings) ได้ค่านิยมรวม 9 ลักษณะ แล้วนำมาจัดอันดับโดยใช้คะแนนเฉลี่ย
เป็นเกณฑ์ ส่วนในการวิจัยครั้งนี้ ได้จัดให้ประเด็นทั้งที่มีผลด้านบวกและผลด้านลบ เช่น
มีทรัพย์สินเงินทอง (ด้านบวก) กับ ฮิตสนทรัพย์สินเงินทอง (ด้านลบ) เป็นต้น ให้กลุ่ม
ตัวอย่างตอบว่าตนมีความปรารถนาต่อผลนั้นๆ มากน้อยเพียงไร จากนั้นจึงนำผลทั้งสองด้าน
มาหักลบกัน เพื่อตามน้ำหนักที่แท้จริงของประเด็นนั้นๆ เพราะฉะนั้นหากประเด็นใดที่ผู้ตอบให้

ของทุกกลุ่มนับไ้ความที่ทิศทางไปในแนวเดียวกัน เฝียงแต่มีระดับความมากน้อยหรือความเข้ม (intensity) ของการให้คุณค่าแตกต่างกันเท่านั้น ผลการวิจัยทั้งหมดมิได้พบสิ่งที่เป็นความขัดแย้งกันชนิดชาวกับคำ เช่นกลุ่มหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจว่าพฤติกรรมหนึ่งเป็นพฤติกรรมที่ดี ถูก และควร แต่อีกกลุ่มหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ผิด และไม่ควร เป็นต้น กระนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขออย่าไว้ใจ หันไปเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

2. เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มบุคคลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บุคคลในเขตอำเภอชนบท และบุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพผู้ไร่แรงงาน พบว่ามีลักษณะร่วมกัน 2 ประการคือ ประการแรก บุคคลทั้งสามกลุ่มล้วนแต่เป็นกลุ่มที่มีฐานะยากจนที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ในตัวแปรเดียวกัน ประการที่สอง ทั้งสามกลุ่มมีลักษณะของความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ในพฤติกรรมของตนเองด้านบวก ทั้งสามกลุ่มทางมีความรู้ความเข้าใจไปในทางบวกน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ในตัวแปรเดียวกัน และคะแนนเฉลี่ยของทั้งสามกลุ่มก็มีค่าต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวม (Grand Mean) เกือบทุกพฤติกรรม และในพฤติกรรมการคุมทองอบายมุข ทั้งสามกลุ่มทางก็มีความรู้ความเข้าใจไปในทางลบมากกว่ากลุ่มอื่นๆ เช่นเดียวกัน จากที่กล่าวมานี้อาจเป็นไปได้ว่าเงื่อนไขความยากจนมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม กล่าวคือความยากจนเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่หล่อหลอมให้กลุ่มบุคคลที่อยู่ในสภาพเช่นนี้ มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมที่ต่ำกว่ากลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในสภาพที่ดีกว่า อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็คิดว่าควรจะได้มีการศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างลึกซึ้ง เพื่อหาข้อสรุปที่แน่นอนต่อไป

3. นอกจากเงื่อนไขความยากจนแล้ว เงื่อนไขอีกประการหนึ่งที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมอย่างมาก ก็คือเงื่อนไขด้านการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มบุคคลในเขตอำเภอชนบท นั้นเรียงไป 6 และบุคคลจากครอบครัวที่มีอาชีพผู้ไร่แรงงาน อันเป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ ในตัวแปรเดียวกัน มีลักษณะของความรู้ความเข้าใจคล้ายคลึงกัน กล่าวคือมีความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรมของตนเองด้านบวกไปในทางบวกน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ ในตัวแปรเดียวกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับกรณีในข้อที่ 2